

Temperatur, feber och värmeslag

- vi reder ut begreppen

Nu är den äntligen här! SOMMAREN! Med den kommer värmen och med värmen kommer alla underbara utevistelser och aktiviteter vi längtat efter under de kalla månaderna som gått.

För oss hundägare kommer också en del faror för våra fyrbenta vänner som vi behöver se upp med, inte minst nu när veterinärbristen gör att vi många gånger inte kan få hjälp till våra djur när de råkar ut för vårdkrävande händelser. Det är viktigare än någonsin att förebygga och att ligga i framkant när det gäller farorna med andra ord!

Kroppstemperatur

En av de heta ämnena varje sommar är vädret och speciellt värmeböljor och hundens kroppstemperatur. Det alla vet är att det inte är bra om den blir för hög, det kan rentav vara dödligt. Vi försöker reda ut begreppen, vad är "för hög temperatur" och vad styr kroppens temperatur?

Hjärnan

Kroppstemperaturen styrs normalt av hjärnans temperaturcentrum (hypotalamus). Ute i kroppen finns känselkroppar som skickar signaler till hjärnan om kroppens temperatur. Temperaturcentrum reglerar därefter temperaturen med hjälp av nerv- och hormonsystemet.

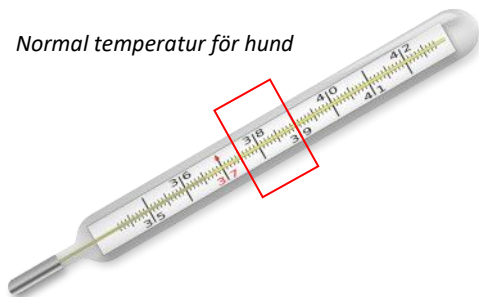

Kärntemperatur

Kroppen kan ha lite olika temperaturer på olika platser, exempelvis kan extremiteterna vara betydligt svalare än kroppens inre. Den temperatur som finns i kroppens inre där

organen ligger är det man kallar kärntemperaturen och det är den man utgår ifrån när man mäter temperaturen och pratar om hundens temperatur.

Normal temperatur för hund

Individuell normaltemp

Man brukar säga att en normal kroppstemperatur för hund ligger mellan 37,5 och 39 grader Celsius.

Alla hundar är individer och därför kan det vara bra att ta tempen på sin hund några gånger när den är frisk för att få fram just din hunds normala individuella temperatur. Detta kan vara värdefull information om hunden blir sjuk eftersom det ju trots allt är hela 1,5 grads skillnad i vad som anses som normalt generellt.

En del av hanteringen

Det kan också vara bra att man i en stressfri miljö hemma vänjer hunden vid att ta tempen. Precis som det är viktigt att lära den andra vårdande behandlingar, exempelvis som att kunna titta på tänderna eller undersöka öronen eller tassarna. När hunden blir sjuk och kanske har ont eller mår dåligt är det lättare både för hund, ägare och eventuell medicinsk personal om hunden är van vid hanteringen hemifrån.

Digitalt vanligast

Den allra mest använda metoden att mäta kroppstemperaturen är genom en digital ändtarmstermometer. Det kan vara värt att investera i en med snabb avläsning, då tar

det ungefär 10 sekunder att få hundens temperatur och processen blir kortvarig och ger så lite obehag som möjligt för hunden.

Vilande hund

För att få en så korrekt avläsning som möjligt ska hunden vara vilande, den ska alltså inte sprungit runt och lekt eller nyss varit på motionsrunda när du tar tempen eftersom kraftig aktivitet höjer kroppens temperatur.

Hygien

Det är av hygieniska skäl bra om du har ett termometerskydd. Det består av ett tunt plastöverdrag som du efter användningen kan dra av och slänga. Då kommer aldrig själva instrumentet i kontakt med insidan av tarmen och dess bakterier. Om du inte har ett skydd behöver du desinficera termometern efter användning. Det är såklart inte heller fel att använda handskar till sig själv, också av hygieniska skäl.

Digital ändarmsternometer

Vaselin hjälper till

Smörj in toppen av termometern (med eller utan skydd) och ändtarmsöppningen med lite vaselin så att den lätt glider in med så lite obehag som möjligt. Ju mer avslappnad hunden är desto lättare kommer det gå att föra in termometern.

Om hunden inte vill

En del hundar är rädda om sina intima delar, speciellt om de inte vet vad som ska hända och är ovana. Om hunden ogillar att du lyfter svansen och blir spänd av det så kan det vara en god idé att först träna den delen utan termometer tills att hunden är helt

avslappnad i hanteringen med svanslyft. Målet bör vara att det inte ska vara obehagligt för hunden och den ska vara avslappnad och oberörd. För att få så korrekta mätvärden som möjligt bör hunden inte vara stressad eller försöka krysta ut termometern, därför är hanteringen viktig.

Hur gör man då?

Termometern ska föras in cirka 1,5 till 2,5 cm i ändtarmen, här får man anpassa sig efter hundens storlek såklart. Det är bra om du använder en vridande rörelse vid införandet då glider den in lättare. När termometern väl är inne lutar du den lite åt sidan så att spetsen lägger sig mot tarmens slemhinna. Då kommer du få det mest korrekta mätvärdet.

Örontermometer

Numer finns också så kallade örontermometrar anpassade för djurens öronanatomi. Denna mätmetod är snabb (tar oftast bara ett par sekunder) och oftast är örat lättillgängligt och om hunden är stressad av rektalmätning kan det vara ett alternativ. En örontermometer är dock betydligt mer kostsam än en vanlig rektaltermometer.

Det som är viktigt vid användande av örontermometer är att man behöver manipulera örat så att öronkanalen rätas ut så att man får rätt riktning för avläsaren mot trumhinnan. Man använder också ett plastskydd på instrumentet för hygien och det ska föras så långt ner i öronkanalen som möjligt utan att orsaka obehag.

Örontermometer för djur

Omdiskuterad exakthet

Hur exakta örontermometrarna är i förhållande till kärntemperaturen är något man själv måste kontrollera. De är omtalade för att inte ge lika bra avläsning men det kommer ständigt nyare och bättre instrument på marknaden.

Kontrollera mot en rektaltermometer

Ta en temperatur med en digital rektaltermometer och därefter en temperatur med din örontermometer och jämför resultaten. Genom att göra det några gånger kan du se hur exakt mätningen är på just ditt instrument.

Feber

Om din hund har ett nedsatt allmäntillstånd, exempelvis att den är slö, inte vill äta ordentligt eller uppvisar andra tecken på att den inte mår bra så är det en bra början att kolla om hunden har feber. Det är nu det är speciellt värdefullt att veta just din hunds individuella normala kroppstemperatur för att avgöra om tempen verkligen är förhöjd eller om den ligger inom det normala för individen.

Om temperaturökningen är liten men hunden trots allt mår ganska bra kan man avvakta och se hur situationen utvecklas. Ta tempen igen efter en stund och se om den stiger eller ligger kvar. Anteckna klockslag och resultaten som kan vara värdefulla om du behöver kontakta veterinär.

Om man känner sig osäker kontakter man veterinär. Med den rådande veterinärbristen kan det vara klokt att använda sig av någon av de veterinära telefontjänster som finns för en första rådgivning.

Feber är kroppens sätt att bekämpa exempelvis infektion. Genom att höja temperaturen förändrar kroppen miljön för virus och / eller bakterier och gör den ogästvänlig, i bästa fall dör infektionen ut av temperaturhöjningen.

Men feber kan uppstå av flera orsaker förutom infektion. Det kan handla om inflammation eller immunologiska sjukdomar, tumorsjukdomar, reaktioner på läkemedel som exempelvis vaccin eller andra allergiska reaktioner, smärta och stress kan orsaka feber och även trauman med vävnadsskador.

Om hunden samtidigt som den har feber också har en maginfektion med diarré och kräkningar förlorar den fort vätska, speciellt om det dessutom är varmt väder, då är det extra viktigt att få hunden under veterinärvård snabbt.

Några vanliga febersymtom som kan vara bra att känna till:

Hunden blir slö och orkeslös, eller så kan den bli orolig.

Hunden flåsar och hässjar.

Hunden skakar som om den fryser.

Hundens aptit är nedsatt och den kan dricka mer.

Tandköttet ser rödare ut än normalt och pulsen kan vara hög.

Hur hunden reglerar temperaturen

Om hunden blir för varm börjar den svettas, men till skillnad ifrån människor svettas hunden inte genom svettkörtlar i huden utan den har bara svettkörtlar på tassarna och den ytan är så liten att den långt ifrån räcker att kyla hela kroppen.

Därför börjar hunden att flåsa med tungan hängande utanför, det man brukar kalla

hässja. Slemhinnorna i nosen, munhålan, svalget och tungan avger massor av värmee-
nergi och vätska genom utandningsluften
när hunden hässjar.

En alltför varm hund upplever stress och
hunden brukar också instinktivt söka sig till
en svalare plats, exempelvis ett svalt golv i
skuggan där den ofta lägger buken mot det
svala eller om det finns möjlighet kan hun-
den välja att gå ner i vatten om man har det
i närheten. Likaså kan törst på grund av
vätskeförlusten vid hässjning driva hunden
till att dricka.

Vid normala förhållanden så brukar tempe-
raturen i hundkroppen regleras av dessa
åtgärder och efter en stunds vila i rätt miljö
är temperaturen tillbaka i normalt läge och
allt är frid och fröjd.

Miljön viktig

Tillfälliga men normala förhöjningar av
kroppstemperaturen uppstår vid exempelvis
motion och lek, hundar blir precis som vi
varma av att röra sig, bara miljön är sådan
att de kan kyla ned sig så är det inte någon
större fara att bli lite varm.

Givetvis får man hålla extra koll i värmen så
de inte leker sig sjuka, det kan också vara
bra att bjuda på svalkande vätskefyllda gobi-
tar såsom vattenmelon och liknande förut-
tom att vatten alltid ska finnas tillgängligt.
Man kan också bjuda på vätskeersättning i
vattnet extra varma dagar för att hålla krop-
pens vätskebalans i ordning.

Avkylande produkter

Idag finns också många avkylande produkter
på marknaden, silverfiltar för att skapa kyla-
gare mikroklimat på utvalda platser, kylvä-
star, kyltäckan och kylhalsdukar att bära,
kylmattor att ligga på och mycket mer. Det
är en djungel av produkter så man får prova
sig fram till det som passar ens hund.

Värmeslag

Det vi hittills pratat om är hur och när krop-
pen av olika anledningar reglerar sin kropps-
temperatur. Vid fysisk aktivitet, vid varm
miljö, vid feber osv.

Ibland är dock miljön för svår för hundens
naturliga nedkylande system och kroppens
normala funktioner för reglering av kropps-
temperatur sätts ur spel.

Det handlar antingen om att den omgivande
temperaturen helt enkelt är för hög eller att
kroppens egna processer producerar så
mycket värmeenergi att kroppen inte hinner
göra sig av med den (exempelvis vid muskel-
kramper).

Det är detta som skiljer värmeslag från fe-
ber. Vid värmeslag kan inte längre hjärnan
vara med och ställa in kroppstemperaturen
då förhållandena inte längre är normala.

Det är också det som gör att feberned-
sättande mediciner inte hjälper vid värme-
slag.

Det finns egentligen ingen gräns för hur hög
temperatur kroppen kan komma upp i vid
värmeslag men hundens organ klarar maxi-
malt upp till 42,8 grader. När temperaturen
överstiger det dör cellerna. Man brukar
dock säga att om tempen går över 41 grader
är det skadligt för hunden och mycket all-
varligt.

Hur får jag ner tempen på en hund med värmeslag?

Du behöver omedelbart börja kyla hunden.
Det är bråttom, det går inte att vänta.

Enklast är att kyla med vatten;

Blöt handdukar i kallt vatten och svep om,
blöt igen så snart de inte kyler.
Duscha hunden om det finns möjlighet i
svalt vatten. Om vattnet är för kallt drar

blodkärnen ihop sig och det kyler kroppen sämre plus att det är väldigt obehagligt för hunden att bli duschad iskallt. Det är bra om den blir blöt ändå in till huden om den har päls.

Flytta hunden till en svalare miljö. Har du en kylande fläkt använd den. Har du tillgång till ett rum med AC flytta hunden dit.

Låt hunden dricka vatten (gärna vätskeer-sättning om du har) och se till att hunden är stilla.

Kolla hundens temperatur, När tempen går under 40 grader är det dags att sluta kyla eftersom det annars finns risk för att hunden blir undertempad istället. Fortsätt kolla tempen med jämna mellanrum så att den inte går upp igen eller blir för låg.

Värmeslag ska behandlas av veterinär!

Även om du lyckas få ner tempen och hunden verkar må bättre ska du kontakta veterinär snarast.

Värmeslag kan ge skador på inre organ såsom hjärta, lever, tarmar, njurar och hjärna och hunden kan fortfarande vara uttorkad av händelsen.

Det är mycket viktigt att hundens tillstånd får kontrolleras av veterinär så rätt vård kan sättas in om det behövs.

Varje år dör hundar på grund av värmeslag, ibland handlar det om att man lämnat sin hund i varm bil. Denna information går ut varje år och varje år fortsätter hundar att drabbas av värmedöden i bil.

Det är egentligen mycket enkelt, hundar klarar inte de temperaturer som blir i en bil i sommarvärme och definitivt inte i solsken. Det tar minuter innan temperaturen stiger mångfalt och bilen blir en dödsfälla.

Men med hjälpmedel då?

Det ska till väl genomtänkta åtgärder för att ha med sig hund i bil sommartid i värme. Det får absolut inte finnas minsta möjlighet att det blir för varmt, då ska hunden inte med.

Det ska väl tilläggas att numer finns det bilar med AC som styrs via app i telefonen och som kan vara igång medan bilen är avstängd. Men vad händer om systemet slutar fungera?

Det finns massor med hjälpmedel att ta till för att skapa en svalare bilmiljö. Silverdukar, extra fläktar som går på separata batterier med kraftig effekt som cirkulerar luften och hela tiden drar in svalare luft utifrån genom öppna rutor och bakluckekrokar som håller bilen låst men ändå ventilerar bra. Kylmattor och andra kylprodukter och så vidare.

I slutänden måste man vara helt säker på att alla åtgärder sammantaget ger den avsedda effekten. Man behöver också fråga sig vad blir det för konsekvens om exempelvis den där extra fläkten slutar fungera? Hängslen och livrem är att föredra, hellre överdrivet många åtgärder än för få. Ett bra sätt är att pröva hemma med full kontroll först. Minsta tvekan eller osäkerhet, avstå!

Att ha sitt telefonnummer synligt i bilrutan med information om vilka kylande resurser som finns i bilen är också ett gott råd. Även en synlig termometer som visar bilens inre temperatur är bra att ha. Då slipper förbipasserande bli oroliga för hundarna och de kan nå dig om det behövs.

Om omgivande luft är för varm fungerar inte hundens temperaturreglering via hässjandet och de andra åtgärderna hundens kropp försöker sig på och hunden blir överhettad.

Men det är inte alltid i bilen en hund får värmeslag, givetvis råder samma förhållanden i andra varma utrymmen, eller om man bedriver hård motion eller arbete i varmt väder.

Symtom på värmeslag:

Hunden söker sig till kyla, kalla golv eller vatten

Hunden dreglar och är orkeslös

Hunden ramlar ihop plötsligt under exempelvis promenad

Torra och eller röda slemhinnor i mun och ögon

Ökad puls och oro

Hunden vinglar, är stirrig, verkar förvirrad och eller svimmar (beror av att hjärnan inte kan arbeta vid för hög temperatur)

Hunden kräks och får diarré

Hunden går in i chock (Om hunden går in i chock är det livshotande, då har blodtrycket sjunkit så mycket att kroppen inte längre förses med tillräckligt med syre och näring.)

Lagen säger att:

Om det finns en möjlighet att temperaturen i ett fordon går över +25 grader eller under -5 grader får man inte lämna hund i bilen.

Vissa hundar har lättare än andra att bli för varma på grund av miljöbetingade förhållanden och till den kategorin hör:

Äldre hundar, valpar och unga hundar

Hundar med olika sjukdomar såsom exempelvis; hjärtproblem, lungproblem, sköldkörtelproblem och andningsproblem

Hundar med övervikt, speciellt kraftig övervikt

Hundar med tjock päls

Hundar med "korta nosar" är känsligare på grund av sin exteriöra konstruktion av huvudet

Slutligen...

...önskas en härlig sommar med era fyrbenta vänner. Njut av denna ljuva tid som är så kort i vårt land och var rädda om er och vovvarna!

Text: Ingela Dittmann

Källor: First Vet, Evidensia, Anicura, Norra djurakuten